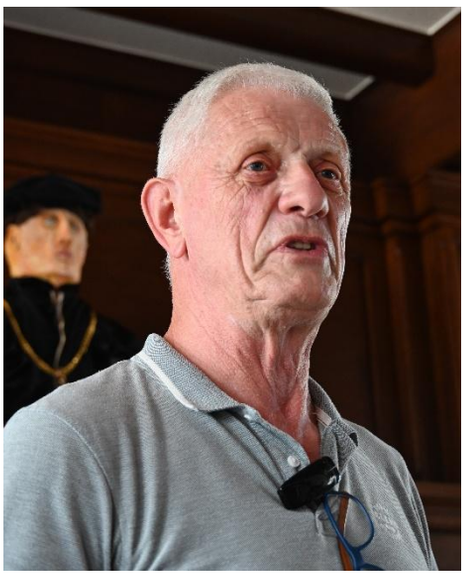
Interview met Patrick Adam, oud-leerling van de scholengroep Sint-Rembert

Heb je nog veel herinneringen (positief of negatief) aan je eigen schooltijd in Torhout?

De school heeft me voor een groot deel gevormd tot wie ik nu ben. Inzichten, ervaringen… hebben mijn schooltijd gekleurd en draag ik nog altijd mee. Inspirerende leerkrachten vormen je meer dan ze ooit vermoeden. Lesgeven is als zaaien met dat verschil dat de zaaier zijn oogst niet ziet. Toen ik van 1970 tot 1976 school liep in St.-Jozef, waaide er een frisse en moderne wind. Tijdens het Rembertfeest kwam 'Vuile mong en zijn vieze gasten' zingen over 'Het school dat is een …'. We trokken naar de stadsschouwburg in Brugge om er toneel te kijken: Richard III van Shakespeare maar ook Equus (Latijn voor 'paard') over een stalknecht die worstelt met zijn streng religieuze opvoeding. Of het filmforum met *Space Odyssey* en *Easy Rider*. We lazen *Mijn vriend de moordenaar* over een leraar die zijn buurman die levenslang krijgt maar onschuldig is, bezoekt en probeert uit de gevangenis te krijgen. Of *Oeroeg* van Hella Haasse over de vriendschap tussen een Indonesische jongen en de zoon van een Nederlandse administrateur. Thema's die nog steeds actueel zijn. Voor die leerkrachten die toen met passie in de klas stonden, heb ik een heel grote bewondering. Hun empathische omgang met leerlingen heb ik meegenomen als leerkracht basisonderwijs en ook in die 15 jaar als directeur van de Revinze.

En ja, er waren ook minder zorgzame en weinig begeesterende leerkrachten die beter een andere job hadden gekozen. Die plichtplegers en sleurdocenten heb ik in mijn hoofd gedeletet en wil met het ouder worden voor hen matig mild zijn.

Wat was voor jou de drijfveer om er zelf voor te kiezen om onderwijzer te worden?

Velen in die generatie onderwijzers waren tijdens hun jeugd lid van een jeugdbeweging. Later werden we leider, of stonden tijdens de grote vakantie in de speelpleinwerking. Basisschoolleerlingen zijn van nature nieuwsgierig en staan te popelen om nieuwe concepten en ideeën te ontdekken. Ze zijn vaak energiek en genieten van praktische activiteiten en interactieve leerervaringen. Ze hebben een levendige fantasie. Die groep kinderen van hun 2,5 jaar tot 11 jaar mogen begeleiden in hun overgang naar zelfstandigheid en het ontwikkelen van een eigen identiteit is een geschenk en was voor mij de beweegreden om in het onderwijs te stappen.

Hoe kwam je op het idee om totaalprojecten in je lessen te betrekken?

Bij de start van mijn loopbaan eind jaren '70 waren we in onderwijs bijna uitsluitend bezig met de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden (HOOFD). Er werd heel veel tijd besteed aan wiskunde en taal, vooral spelling en grammatica. Muzische vaardigheden, techniek (HANDEN) en dynamisch-affectieve (HART) kwamen heel weinig aan bod. De meeste onderwijzers waren daar ook niet voor opgeleid.

Begin jaren '90 koos het basisonderwijs duidelijk voor een totale persoonlijkheidsontwikkeling (HOOFD, HART en HANDEN). Die verschuiving leidde tot het verminderen van leerplandoelen als: 7 soorten voornaamwoorden kennen, uitgebreide zinnen kunnen ontleden, het volume en de omwenteling van een kegel en cilinder kunnen berekenen… Leerstof waar kinderen die na het 6de leerjaar beroeps- of technisch onderwijs kozen, weinig tot niets van begrepen. Vele oudere leerkrachten waren toen ontgoocheld dat die leerstof weg viel. Ze dachten dat de 'kwaliteit' van het onderwijs zou dalen. Terwijl **o**nderzoek nauwelijks effecten laat zien van traditionele zinsontleding op vaardigheden als begrijpend lezen, spelling of schrijven.

Het basisonderwijs verlegde de accenten terecht naar de totale ontwikkeling van ieder kind en verbeterde daardoor haar kwaliteit. Het breder aanbod zorgde ervoor dat kinderen liever naar school kwamen, beter hun gevoelens konden verwoorden, muzisch creatief werden in beeld, drama, media en beweging. Van onderwijs met nadruk op schrijven kwamen we tot veel aandacht voor mondeling taalgebruik in een

doelgerichte context. Wiskunde werd gelinkt aan de ervaringen die kinderen op die leeftijd meemaken en het vak werd praktischer en concreter.

Als ministers nu beweren dat de 'onderwijskwaliteit' er op achteruit gaat, dan begrijpen ze niet dat basisonderwijs moet voorbereiden op het leven en minder op abstractie. Rutger Bregman stelt terecht dat het onderwijs in de 21ste eeuw niet alleen zal moeten voorbereiden op de arbeidsmarkt, maar in de eerste plaats op het leven. Volgens Bregman moet het debat dan ook meer gaan over waarden en idealen, minder over vaardigheden en didactiek. En daar voldoen totaalprojecten in het basisonderwijs aan.

Wie niet wil geloven dat de kwaliteit van ons onderwijs beter werd, moet maar eens een interview beluisteren van een wielrenner nu en die vergelijken met een vraaggesprek door sportjournalist Fred Debruyne begin jaren '70. Wout en Remco verwoorden duidelijk veel beter hun koersverhaal dan Eddy, Freddy en Frans toen.

Een totaalproject benadert alle componenten van een kind. Een mens is een totaliteit en is niet zomaar in schijfjes te verdelen.

Welke thema's behandelde je in de verschillende projecten die je met lagere schoolkinderen uitwerkte?

Onderwijs verwachtte van ons in de jaren '80 en '90 dat we bij mondiale vorming niet louter feitenkennis meegaven, maar kinderen ook opriepen tot solidariteit, verdraagzaamheid, respect voor milieu en die andere mens. Ieder van ons is medeverantwoordelijk voor de kwaliteit van onze samenleving. Dat idee probeerde ik mee te geven in schooloverstijgende projecten als 'Licht op zolder', 'De Aralzee' , 'Het paard van Troje ', 'File' en provinciale projecten als 'Kraterfront' en 'Gewoon anders' of scenario's voor VRT-schooltelevisie: 'Na oorlog komt vrede'… tot het schrijven van de jaarlijkse lesbrochures voor de Damiaanactie.

Wat is de meerwaarde van die projecten voor de kinderen?

Of die benadering een meerwaarde is en was, wordt nu betwijfeld. Er is opnieuw veel aandacht voor feitenkennis. Dat de koepels toen en nu kiezen voor unieke opvoedingsprojecten als de 'dialoogschool' of 'actief burgerschap' wil ik graag onderschrijven. De invulling door scholen leidt niet altijd tot resultaten. Het stemt me bitter dat ons onderwijs er niet in slaagt kinderen die schoollopen van hun 3de levensjaar tot hun 18 op te voeden tot verdraagzame, solidaire, gewetensvolle, milieubewuste wereldburgers. Aan bijna 1 op de 4 Vlamingen die voor Vlaams Belang stemmen, bleef dit lange en dure opvoedingsproject niet kleven!

In 1997 won je de eerste koningin Paola prijs. Wat betekende dit voor jou?

Circus August, Edewalle 1990, 5de en 6de leerjaar

Mijn onderwijsloopbaan startte ik in 1978 als leerkracht van het 4de leerjaar in basisschool De Revinze in Torhout. Toen er een klas weg viel omdat de wijk verouderde en er geen jonge gezinnen bij kwamen, moest ik als jongste leerkracht uitkijken naar een andere school. Dat werd de lagere school van Edewalle bij Kortemark, een heel gezellige school van 100 leerlingen die verdeeld waren over 2 kleuterklassen en 3 combinatie-klassen. Met het 5de en 6de leerjaar had ik de kinderen twee schooljaren lang en met hen zette ik totaalprojecten op die steeds werden afgesloten met een toneelstuk waarin iedereen meespeelde. Ouders hielpen mee aan het decor en de kleding. Dat resulteerde in de oprichting van een toneelvereniging van ouders waarvoor ik dan toneelstukken schreef als 'De laatste bieten' of 'De Vlamingen op de Titanic'.

Het winnen van de allereerste editie van de prijs 'Koningin Paola' in 1997 was een bevestiging van de kracht van een kleine inspirerende school midden een kleine gemeenschap. 'Succes kent vele vaders, tegenslag is meestal een wees' want opeens gingen deuren open die voor de meester van het schooltje van Edewalle gesloten waren. Ik werd lid van 'School van de Hoop' een initiatief van o.a. Jacques Rogge, toen voorzitter van

Olympisch Comité. Mocht naar het verlovingsfeest van prins Filip en Mathilde, schoof aan bij de tafel naast koningin Paola bij de jaarlijkse prijsuitreikingen… en mocht van velen waarderende woorden ontvangen.

Mocht de minister van onderwijs aan jou, als ervaren leerkracht, directeur… vanuit het werkveld wat goede raad vragen voor degelijke onderwijshervormingen, wat zou je haar zeker aanraden?

1. Spiegel je niet aan het onderwijs in Aziatische landen die steevast pieken in internationale onderwijsonderzoeken. Leerlingen maken er lange schooldagen van 12 tot 14 uur want ze gaan na de reguliere schooluren massaal naar 'hagwons' (duur naschools onderwijs). De concurrentie is moordend om een plaats te bemachtigen aan de universiteit. Door de extreme focus op examens en topcijfers kampt ruim 70 procent van de middelbare scholieren met mentale problemen. Internationale onderzoeken zijn gebaseerd op een curriculum waarvan gedacht wordt dat kinderen dat op die bepaalde leeftijd moeten kennen. Wij lieten in de Revinze de kinderen van het 5de leerjaar eens de proef maken van het TIMMS-onderzoek voor het 4de leerjaar. En dan scoorden ze heel goed omdat pas in de bovenbouw wetenschappen aan bod kwam bij ons. Zoek dus naar een evenwicht tussen kennis en vaardigheden.
2. Zet met de hele gemeenschap in op taalverwerving bij anderstalige kinderen. In de Torhoutse bib kunnen anderstalige kinderen een beroep doen op vrijwilligers bij het leren lezen, maken van wiskunde-oefeningen… en laat gepensioneerde leerkrachten daar meehelpen. Nederlands is een taal die wereldwijd gesproken wordt door 20 miljoen mensen. Die taal leren is voor vele instromers moeilijk en leidt tot minder goede schoolresultaten. Ter vergelijking: in Spanje is er een vrij grote instroom van Zuid-Amerikaanse migranten. Die spreken reeds de taal en hun inburgering verloopt veel makkelijker.
3. Hou rekening met nieuwe maatschappelijke tendensen: vroeger hadden ouders veel kinderen, nu hebben kinderen veel ouders. Vroeger keken we tv, nu scrollen kinderen een dag door op tablets… Kinderen wegwijs maken in de complexe wereld van andere relaties, technische uitdagingen… is essentieel voor onderwijs.
4. Durf de taboethema's in onderwijs onderzoeken: prestatieregeling, vakanties, competenties leerkrachten, inbreng leerkrachten wiskunde/wetenschappen in de bovenbouw… en ook 'vrijheid van onderwijs'. Vooral de materiële invulling van het historische schoolpact van 1958 mag in vraag gesteld worden. Heeft Vlaanderen de financiële draagkracht om in iedere gemeente, rekening houdend met die vrijheid, drie scholen te financieren met eigentijdse infrastructuur (EPC, veilig, duurzaam, speelruimte, hygiënisch…) Of kunnen we in één kwaliteitsvolle materiële omgeving per gemeente 'vrijheid van onderwijs' organiseren en dus ook een dialoogschool?
5. Hou rekening met de prevalentie van ontwikkelings- en leerstoornissen bij het onderwijsaanbod in een regio. Minstens 5% tot 10% van de leerlingen hebben vormen van bijzonder onderwijs nodig, al of niet inclusief. Zorg dat kinderen geen uren op een bus moeten zitten om een school te vinden die aan hun vraag voldoet.
6. Ondersteun schoolleiders maximaal. Zij dragen de school, dragen een visie uit, inspireren leerkrachten, leerlingen en ouders… De motivatie van een leerkracht is het directe resultaat van de kwaliteit van de interactie met de schoolleider.

Waarom zou je jonge mensen aanraden om toch voor onderwijs te kiezen? Welke talenten zijn voor die mensen belangrijk?

Wees een 'meester' in het ambacht van 'onderwijzer'. Kan je kinderen motiveren? Ken je je leerstof? Kan je goede instructies geven? Ben je empathisch voor de noden en de groei van kinderen? Kan je orde, veiligheid, rust en positieve feedback brengen in je klasgroep? Kan je samenwerken met anderen en reflecteren over je handelen? Wil je een leven lang leren?

Geert Devidt